

Noor Asharaf

Assistant Professor (Guest Faculty)

Dept. of Persian, MMHAPU, PATNA

Email: ashrafjnu@gmail.com

E-Content

Sem-1, Paper code: 103

Persian (M A)

Topic: Iranian Revolution

انقلاب اسلامی ایران یکی از مهم ترین و تأثیرگذارترین رویدادهای سیاسی اجتماعی نیمه دوم قرن بیستم به شمار می آید. این انقلاب، نه تنها اثری پایدار بر تاریخ معاصر ایران بر جای گذاشت، بلکه دامنه های آن جوامع دیگر را نیز در معرض دگرگونی قرار داد. انقلاب ۱۳۵۷ یا انقلاب ۱۹۷۹، که به عنوان انقلاب اسلامی نیز شناخته می شود، یک دگرگونی بزرگ سیاسی اجتماعی بود که بین ۱۷ دی ۱۳۵۶ تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ معادل ۷ ژانویه ۱۹۷۸ تا ۱۱ فوریه ۱۹۷۹ با مشارکت طبقات مختلف مردم انجام پذیرفت و نظام پادشاهی پهلوی را سرنگون و زمینه روی کار آمدن نظام جمهوری اسلامی ایران به رهبری مرجع تقلید شیعه، سید روح الله خمینی را فراهم کرد.

انقلاب اسلامی ایران، حرکت بزرگ مردم به رهبری امام خمینی، از مراجع تقلید شیعه در قم که در سال ۱۳۵۷ش/۱۹۷۹ م موجب سقوط نظام پادشاهی و ایجاد نظام جمهوری اسلامی شد. این انقلاب که با رهبری مراجع تقلید شیعه آغاز و اوج گرفت، بنیان گذاری حکومتی جمهوری اسلامی ایران، مبتنی بر احکام اسلامی و باورهای شیعه را در پی داشت. در این جریان روحانیان شیعه سهم بزرگی در هدایت و آگاهی بخشی به مردم و هدایت مبارزات داشتند. عبارت جمهوری اسلامی که در شعارهای مردمی تکرار می شد برگرفته از اندیشه های رهبری انقلاب (امام خمینی) بود.

آغاز این حرکت تاریخی با اعتراضات آیت الله خمینی و دیگر علمای دینی به رفتارهای خلاف دین دستگاه حکومتی از سال ۱۳۴۱ش آغاز شد. در سال ۱۳۴۲ش امام خمینی در

پی اعتراضات تند به حکومت در روز عاشورا و در مدرسه فیضیه قم بازداشت شد. این واقعه موجب رخداد ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ش و حرکت‌های اعتراضی مردم و درگیری با ماموران حکومتی در برخی شهرها شد و در نتیجه کشتار برخی معترضان گردید. اعتراض مجدد آیت الله خمینی به عدم رعایت شرع اسلام در جریان تصویب لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی در مجلس وقت باعث دستگیری دوباره وی در ۱۳ آبان ۱۳۴۳ش و تبعیدش به ترکیه و پس از آن نجف گردید. مبارزات انقلابیون در خفا ادامه یافت تا این که درگذشت مشکوک سید مصطفی خمینی فرزند آیت الله خمینی در آبان ماه ۱۳۵۶ش باعث علنی شدن دوباره مخالفت‌های مردم با نظام سلطنتی شد. تفکرات و شخصیت‌های اسلامی در این انقلاب حضور برجسته داشتند و خمینی آن را «انقلاب اسلامی» خواند. علاوه بر اسلام‌گرایی، ایدئولوژیهای مختلفی نظیر سوسیالیسم و ناسیونالیسم نیز در انقلاب حضور داشتند. در عین حال این انقلاب نخستین انقلابی است که اسلام‌گرایی را در خاورمیانه به پیروزی رساند.

انتشار مقاله‌ای با عنوان ایران و استعمار سرخ و سیاه در روزنامه‌اطلاعات که در آن به مراجع شیعه و به خصوص رهبر انقلاب توهین شده بود موجب تشدید حرکت‌های اعتراضی گردید. برخورد خشن و مسلحانه ماموران رژیم پهلوی در ۱۹ دی ۱۳۵۶ش در قم به گسترده شدن اعتراضات و سرایت آن به شهرهای دیگر انجامید. از این تاریخ به بعد با برگزاری چهل‌گشته‌شدگان واقعه ۱۹ دی قم و پس از آن شهرهای دیگر، کشور ایران دستخوش درگیری‌های گسترده و سراسری شد. با تشدید اعتراضات مردمی، محمد رضا پهلوی در ۲۶ دی ۱۳۵۷ش کشور را ترک کرد. امام خمینی که از عراق به پاریس رفته بود و با مصاحبه‌ها و پیام‌های خود انقلاب را رهبری می‌کرد در ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ش به ایران بازگشت و در ۲۲ بهمن همان سال نظام پادشاهی رسماً سقوط کرد.

رضا اسماعیلی، شاعر و منتقد ادبی درباره تأثیر انقلاب اسلامی بر جریان شعر ایران می‌گوید: «نسل شاعران انقلاب با نبوغ ادبی خویش قالب‌های فراموش شده ادب پارسی را با توانمندی تمام و مطابق با ذوق و ذائقه مخاطبان امروزی شعر بازسازی کردند و باعث شدند که این قالب‌ها با وجود همه چالش‌هایی که بین نوسرایان و سنتی‌سرایان وجود دارد.